

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggekerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Tzum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnald, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wansveld; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroot, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr C. Veenhof, Harkstede; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36003.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: In den atheïstischen Staat. — Uit de Schrift: De verhoogde Zoon des menschen, Koning 66k over „het rijk der Gemeene Gratie“. (Joh. 21:7.) — Kerke-lyk Leven: „Moet dat nu z66?“ XIV (Slot). Over de „Algemeene Genade“. XII. Tegen de leiding van den Heiligen Geest? I. — Geestelijke Adviezen: In het schemerdonker. — Lit en Kunst: Obsessie. — Zending en Evangelisatie: Het Zendingssambt. III. — Brief uit Amerika: „Reformato-rieche Polemiek“. — Perschoouw. — Kerkenieuws.

HOOFDARTIKEL

In den atheïstischen Staat. Het boek van Dr Ammende.

We hebben nagegaan welke „waarheden“¹⁾ Berdjajew in het communisme meende te ontdekken en getracht om den geestelijken achtergrond van deze oordeelen te ontflechten. Een felle kritiek op het „hedendaagsche Christendom“ en een antithetische houding tegenover de wereld en haar geschiedenis zijn vereenigd met een my-tyfisch verlangen naar eenheid en een vereering van de religieuze oerkracht der Russische volksziel, als de eigenlijke energiebron van het Russische communisme. In deze sfeer was zelfs een waar-deering van het nihilistische atheïsme mogelijk. Berdjajew is niet de eenigste denker, die op zulk een wijze over het communisme oordeelt. In de bekende verzameling: „Der Staat, das Recht und die Wirtschaft des Bolschewismus“²⁾, kan men analoog beschouwingen vinden. Prof. Karsa-wijn bijvoorbeeld geeft daarin een opstel getiteld: „Das religi6se Wesen des Bolschewismus“; verzaam is ook het stuk van Prof. Dr S. Frank over het „bolsjewisme en het communisme als geestelijke verschijningsvormen“. Dr Frank zegt dat het Russische communisme een voort negatief religieuze (!) waan is, die zich van de volksziel meester heeft gemaakt. Over het onloofbare van een dergelijk gebruik van het woord „religieus“, is in de vorige stukken het een en ander gezegd.

Het zou zeker de moeite waard zijn om de rede-reeringen der genoemde denkers met die van Berdjajew te vergelijken. Dat zou ons echter nu veel te ver voeren. Alleen willen we opmerken, dat Berdjajews (gedeeltelijke) verheerlijking van het nihilisme tegenover het communistische atheïsme, niet, of niet in die mate, door de genoemde schrij-vers gedeeld wordt.

De studies van deze en andere geëmigreerde Russische denkers hebben in de discussies over het bolsjewisme een zeer bijzondere betekenis en kunnen daarom moeilijk gemist worden. Zij maken ons aanstands duidelijk met welk een groote oppervlakkigheid dikwijls, door buitenstaanders: „vrienden van de Sovjet-unie“, over het geestelijk leven in Rusland wordt geoordeeld.³⁾

1) In „De Reformatie“ van 3 April is geschreven, dat som-tige denkers, evenals Berdjajew, den wil-op-zichzelf reeds een „waarheid“ noemden. Een typisch voorbeeld van een dergelijke fout lezen we in de „N. R. Crt.“ van 21 April, in het verslag van een lezing op de algemeene vergadering van Doopsgezinde professanten. In die lezing zeide Dr Catterpoel: „Het waarheids-gehalte van de beweging der Duitse Christenen is hierin gelegen, dat zij als hun overtuiging belijden, dat een levend Christendom een open oog behoort te hebben voor de noden en vragen van dezen dag.“ Dat „open oog“ is al voldoende!

2) Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie 1924/1925 pag. 525 e.v. In het stuk van Isagojeff „Von Marx bis Lenin“ wordt ook iets verteld over de geestelijke ontwikkeling van Berdjajew, die vroeger Marxist is geweest.

3) Ze leeren ons b.v. hoever het echtpaar Sidney Webb, met hun agnosticisme, verwijderd is van het verstaan van geestelijke problemen in het algemeen, en dat van het bolsje-wisme (als wereldbeschouwing) in het bijzonder. Zie in hun „Soviet-Communism“, deel II, het stuk getiteld „Anti-Godism“.

Voor we nu Berdjajews veroordeeling van het communisme gaan bespreken, willen we eerst wijzen op enkele werken over Sovjet-Rusland, die in den laatsten tijd zijn verschenen, en waarin de ontzaglijke wreedheid wordt beschreven, waar-mede de Russische machthebbers hun politiek hebben doorgedreven.

We denken hierbij vooral aan het aangrijpende, sterk gedocumenteerde boek: „Musz Russland hungern“, van Dr Ewald Ammende, den energieke strijder voor de „nationale minder-heden“, die dezer dagen op zulk een tragische wijze is gestorven.⁴⁾ Dr Ammende, die een der beste deskundigen was op het gebied dat hij be-handelt, heeft enkele maanden geleden zijn boek gepubliceerd. Het bevat een bittere aanklacht tegen de niets en niemand-ontziende geweldpolitiek van Stalin en zijn dienaren in de Oekraïne, en een bittere klacht over de opzettelijke „blindheid“ en „doofheid“ der leidende politici in Europa, die niets wilden zien of hooren van het ontzaglijke drama, dat zich omstreeks 1930 en daarna in Rus-land afspeelde.

De bolsjewisten hebben in de Oekraïne, en vooral in het Wolga-gebied, een welvarende land-bouwende samenleving vernietigd, gedreven door den marxistischen haat tegen een zelfstandige boerenbevolking, te midden waarvan de Duitse doopsgezinde kolonies een voornamelijk plaats be-kleedden.⁵⁾ Zelfs de Webbs, die in een boek van meer dan 1100 bladzijden van hun groote vereering voor het werk van den „sociaal-econo-mischen opbouw“ in de Sovjet-republiek getuige-nis afleggen, geven toe dat bij de uitvoering van Stalins landbouwpolitiek „heel veel leed aan een groot aantal vrouwen en kinderen, en ook aan de mannen is toegebracht“. Maar dat leed deert hen weinig. Na de wrede deportaties van duizenden „koelakken“ te hebben gehuldigd als een soort red-dingswerk (!⁶⁾) ten bate van een „door eigen schuld“ hongerlijdende, „saboteerende“ bevolking, en een weinig te hebben verteld van de gruwelijke moord-partijen onder de menschen, die voor de mistuk-king van die landbouwpolitiek verantwoordelijk werden gesteld, laten zij nuchter volgen: „Zon-der dien prijs van dat lijden, zou — zoo be-toogt men — de snelle reorganisatie van den landbouw, welke de eenigste prac-tische oplossing scheen te zijn voor het vraagstuk der nationale voedsel-voorziening, niet hebben kunnen slagen“.⁷⁾

4) Dr Ammende, van geboorte een Estlander, was voor gezondheid op reis naar China. Hij overleed plotseling, op slechts 43-jarigen leeftijd, te Peking (15 April). Zie over hem het avondblad „N. R. Crt.“ van 21 April. (Blad C, pag. 1.)

5) Zie over hen Hermann Pörrgen, „Ein Land ohne Gott“ (1936).

6) Zie: Boris Souvarine (een ex-bolsjewist): „Staline“ (pag. 481): „Il est impossible de savoir combien ont péri de faim ou de froid dans les forêts septentrionales... Mais des renseignements partiels en donnent une idée terrible, surtout de l'écoulement des enfants expulsés avec leurs mères parfois dans l'épouvante de la nuit, et malgré les rigueurs de l'hiver transportés du sud vers les zones glaciales où tant de ces petits innocents privés de toit, de soins et de tout, ont trouvé prématurément un tombeau.“

De Webbs hebben den treurigen moed om dit alles een prachtig „relief-werk“ van Stalin te noemen, dat zichzelf bedruipt. Grooter harteloosheid is niet denkbaar.

7) „Soviet-Communism“, deel I, pag. 270. We hopen ons nog wel eens meer met dit werk van de Webbs bezig te houden. Het bevat een massa gegevens over het huidige Rus-land, maar het is zeer oncratisch. De schrijvers hebben dikwijls uit door hen geciteerde werken, die vernietigend zijn voor hun beschouwingen, enkele zinnen gelicht, welke hen bevelen. Men leze naast hun werk vooral ook: Boris Brutzkus „Economic Planning in Soviet-Russia“. (1935.)

Een merkwaardig voorbeeld van valsche citeeren is de weer-gave op pag. 801 van het boek der Webbs, van het gedeelte op pag. 233 en 234 uit het boek van Brutzkus. Zij willen ook zelfs het meest moorddadige optreden van Stalin nog goed-praten. Brutzkus' aangrijpende beschrijving van het lot der „intelligentsia“, misvormen zij tot een soort rechtvaardiging van

Deze hoogbejaarde socialistische protesteeren niet tegen de onderdrukkingen: zij geven een zakelijke beschrijving van de gedwongen socialisatie van den Russischen landbouw en zijn vol bewondering voor het doorzetttingsvermogen van Stalin. Maar tegelijk erkennen zij dat de Russische bewindhebber zijn politiek slechts met verschrikkelijk ge-weld kon doorvoeren. Het komt geen oogenblik in hen op, dat door deze erkenning de „koelakken“ weder ontlast worden van de schuld, waarmede zij meedoogenloos die bloedig gegeeselde menschen hadden beladen.⁸⁾ Alle menscheijk gevoel is bij de Webbs zoek, wanneer zij hun afgod: den „socia-listischen staat“, afbeelden. De wreedste tyrannie van dien staat eeren zij als een groote deugd, elk verweer tegen zijn maatregelen — die h.i. in prin-cipe steeds goed en rechtvaardig zijn — is in hun oogen een hoogst laakbare handeling. Wie de zegeningen van het Sovjetbewind niet wil aanvaarden, moet volgens hen, als een sociaal minderwaardig individu, de gevolgen maar dragen!

Tegelijk met „Soviet-Communism“ ver-scheen het boek van Dr Ammende. Grooter tegenstelling is moeilijk denkbaar. Dr Ammende, die zijn leven lang met bovenmenselijke inspan-ning het tragische lot van zoovele onderdrukten poogde te verzachten, is diep bewogen met het lijden van de tallooze Russen, die, uit dogma-tische klasseoverwegingen en om redenen van (vermeend) staatsbelang, in de grootste ellende werden gedompeld. Hij heeft een grondig onder-zoek naar de landbouwpolitiek van Stalin inge-steld, zijn oordeel is vernietigend voor die politi-k. Haar meedoogenloosheid en onwaarachtig-hed worden den lezer duidelijk voor oogen ge-steld. Van haar ruïneuze gevolgen krijgt hij een indruk, die hem met ontzetting zal vervullen. Niets ontroert meer dan een vergelijking tusschen de koude uiteenzettingen der Engelsche vereerders van het meest rigoreuze staatsocialisme, en het diepmenscheijk betoog van den gewezen secretaris van het „Interkonfessionelle und übernationale Hilfskomitee für die Hungergebiete in der Sow-jetunion“. In kennis van zaken doet Dr Ammende voor de Webbs niet onder. Men denke niet dat de eerstgenoemde alleen zijn „gevoel“ laat spreken, en dat de laatsten met exacte sociaal-economische beschouwingen komen. Dr Ammende beheerscht zijn onderwerp uitstekend, en oordeelt op grond van de feiten.

„Alle ernstige waarnemers van de verhoudingen in Sovjet-Rusland“, schrijft hij, „stemmen overeen in de beoordeling van de oorzaken van den Rus-sischen hongersnood. Naar hun oordeel is de eigenlijke grondoorzaak niet een natuurramp, maar de volledige ineenstorting van den land-bouw, het fiasco van een overhaast ingevoerd collectief-systeem“.

Wie de literatuur over deze ineenstorting be-studeert, zal dit zeker toestemmen. Het meeren-deel der schrijvers beschuldigt terecht Stalin en diens trawanten, omdat deze met zulk een wreed geweld optraden en — om het maar eens zacht uit te drukken — groote „technische“ fouten maakten. Een ander deel, allen vurige vereerders van Sov-

de gruwelijkste terechtstellingen, die de nieuwste geschiedenis kent. Alle redelijkheid en gevoel is soms bij hen zoek.

8) De wijze waarop de Webbs de „koelakken“ beschuldigen, is meer dan ergerlijk. Zie daartegenover het in aantekening 5 genoemde boekje van Pörrgen: „Es ist so weit gekommen, dass alles, was vom Standpunkt der Kommunisten aus uner-wünscht sein muss, als das Werk von Kulakken bezeichnet wird. Wird irgend wo der Plan nicht erfüllt — so stecken dan hinter Kulakken. Wenn etwas verloren geht — das waren Kulakken. An jedem Misserfolg tragen die geheimnisvollen Kulakken die schuld... so hat sich der Sowjetstaat einen fiktiven Gegner geschaffen, mit dem er beständig im Kampfe liegt... der wirkliche Kulake ist längst besiegt, ohnmächtig, verbannt oder tot geschlagen.“ (pag. 128 en 129.)

Boris Souvarine zegt: L'offensive la plus cruelle se fit sentir d'abord dans les campagnes. (pag. 479 van „Staline“.)

jet-Rusland, werpt echter — met de Webbs — alle schuld op de „saboteerende koelakken”. Zonder het „eigenzinnig verzet” der boeren zou h.i. een catastrofe uitgebleven zijn.

Dr Ammende heeft met zijn bestrijding van die dwaze en hardvochtige meening een grooten dienst aan de geheele menschheid bewezen. In deze tijden, nu Rusland zulk een belangrijke positie inneemt in de internationale politiek, is zijn requisitoir tegen de regering in dit „land zonder God” van groote beteekenis. Er bestond inderdaad behoefte aan een gedocumenteerd getuigenis van iemand, die in internationale kringen om zijn werk en om zijn kennis in hoog aanzien stond.

De schrijver van „Musz Rusland hungern” klaagt dat velen slechts belangstelling hebben voor de vraag of het communistische experiment zal gelukken. Deze lieden zijn dikwijls vol bewondering voor het werk, dat op sociaal-economisch gebied in Rusland is verricht, maar om het lot van een groot deel der huidige bevolking bekommeren zij zich niet. Dat lot is voor hen een kwestie van secundaire beteekenis. Daarom interesseert hen ook den strijd tegen den godsdienst, dien zij overigens meestal met „magie” en „bijgeloof” gelijkstellen; maar weinig. Tot hen, die alleen maar aandacht willen schenken aan de maatschappelijke organisatie van Sovjet-Rusland, richt Dr Ammende zich vooral. Hij dwingt hen te luisteren naar zijn critiek en hoopt op deze wijze weer belangstelling te wekken voor het lot van de slachtoffers der bolsjewistische proefnemingen.

De bloedige strijd tegen de boeren van de Oekraïne is vanuit Moskou geleid. Rusland moest, om de uitvoering van het vijfjarenplan mogelijk te maken, abnormaal veel exporteerden. Van de exportartikelen was graan een der voornaamste. Hoewel, zooals ook Prof. Boris Brutzkus aantoonde, de oogst nauwelijks groot genoeg was om de geheele bevolking te voeden, werd toch een enorme hoeveelheid graan aan het buitenland verkocht om machines en andere artikelen terug te kunnen kopen. Daarom kenden de „inzamelaars” van het graan geen erbarmen. Zij hadden strenge instructies, vooral van den „dictator” der Oekraïne: Postyschew, om zonder aanzien des persoons op te treden.

In een rede op een communistisch congres — vertelt ons Dr Ammende — klaagde Postyschew over de weekhartigheid, waarmee de inzameling van het graan geschiedde en stelde hij den eisch om voortaan geen dag, zelfs geen minuut ongebruikt voorbij te laten gaan: „Met alle energie en consequenties moet het binnenhalen van den oogst doorgezet worden. De werkers mogen nooit die geweldige taak verwaarlozen, omdat van de vervulling daarvan, de positie van het Sovjetregime en het handhaven van zijn invloed in het buitenland, afhangt.”

De hoofdoorzaak van de mislukking der oogst-campagne was volgens dezen redenaar de teerhartigheid der requisiteurs, die aan de bevolking toestonden om een deel van den oogst voor hun voedselvoorziening te behouden. Deze lieden zorgden, zeide hij, „eerst voor de veiligstelling der naaste omgeving, en de afgifte van het graan aan den Staat kwam bij hen slechts „in de tweede plaats”. „Is dat niet het beste bewijs”, riep Postyschew uit, „dat enkele comités onder den invloed van de individuele belangen der collectief-boeren stonden, waardoor zij de klasse interessen der tegenstanders van den proletarischen staat stimuleerden? Kan zulk een weekhartigheid het systeem sterken? Neen, deze weekhartigheid heeft niets te maken met den bolsjewistischen strijd”.

„Uit die woorden”, zegt Dr Ammende, „blijkt de gansche tragiek van de situatie in de Oekraïne, beter dan uit alle berichten”.

Zelfs vooraanstaande Oekraïense communisten die voor het behoud van hun volk streden, werden zwaar gestraft, omdat zij zich tegen de terreur verzetten. Sommigen moesten hun smeeken om redding met den dood bekopen.

Zeër aangrijpend is ook de beschrijving, die Dr Ammende geeft van de Russische reis (in 1933) van den bekenden Franschen staatsman, Edouard Herriot, die het hongergebied bezocht... en niets bemerkte. Herriot ontkende na zijn bezoek categorisch, dat er hongersnood in Rusland heerschte, en die ontkenning heeft aan het werk der hulpverlening zeer veel schade gedaan.

Herriot had echter slechts 2 x 12 uur in het eigenlijke hongergebied vertoefd! Het is verschrikkelijk om te lezen met welk een groote lachhartigheid deze staatsman zijn verklaringen afgaf, en hoe gemakkelijk hij zich om den tuin liet leiden. De burgemeester van Lyon was een gewillig werktuig in de handen van zijn gidsen, en een dankbaar object voor de Sovjet-propaganda.

• • •

We wilden met enkele woorden op het boek van Dr Ammende wijzen. Het geeft ons een denkbeeld van de methodes, die in het atheïstische Rusland werden en nog worden toegepast, en laat ons zien aan welke experimenten een deel der bevolking is opgeofferd. Mede omdat in den laatste tijd be-

langrijke werken verschenen zijn, die een verdediging van de Sovjetpolitiek geven, meenden we goed te doen met de artikelen over Berdjajew te onderbreken, om even aandacht te vragen voor de bestrijding, die Dr Ammende geeft.

Zijn boek doet ons ook beter de beteekenis verstaan van hetgeen Berdjajew de groote leugen van het communisme noemt: n.l. zijn goddeloosheid.

Daarover — tenslotte — den volgenden keer.
A. B. t. B.

UIT DE SCHRIFT

De verhoogde Zoon des menschen, Koning óók over „het rijk der Gemeene Gratie”.

„Het is de Heere!”
Joh. 21:7.

Als Christus na Zijn opstanding voor de derde maal verschijnt aan Zijn discipelen, dan is dit niet in Jeruzalem, zooals de beide vorige keeren, maar in Galilea; niet in de gewijde sfeer van een samenkomst der gemeente op Zondagavond in een opperzaal in de heilige stad, maar in de sfeer van het gewone, dagelijksche leven, van het bedrijfsleven zelfs: de discipelen zijn aan 't visschen, hebben den heelen nacht al gezwoegd; — Christus geeft aanwijzingen over dat visschen, en straks houden ze samen een maaltijd van brood en visch rondom een kolenvuur. Alles heel gewoon, heel alledaagsch, maar een gewone alledaagschheid, die geheiligd wordt door de aanwezigheid van den Opgeстане, om hetgeen Hij doet en zegt.

De beide vorige malen in Jeruzalem bewegen zich de verschijningen van Christus geheel en al op het „terrein der bijzondere genade”: Christus bekwaamt Zijn discipelen tot hun apostolisch ambt door hen te overtuigen van de lichamelijkeheid Zijner opstanding en hen te binden aan de Schriften en hun hun apostolische roeping bekend te maken (Luc. 24:36-48), en daarna, bij Zijn verschijning aan de discipelen met Thomas, geeft Hij de Kerk een apostel terug, en wijst den normalen weg aan, waarlangs Hij voortaan met de Zijnen gemeenschap zou oefenen: de zaligmakende weg van geloof alleen, en niet van aanschouwen (Joh. 20:26-29). Dit alles heeft betrekking op de bijzondere genade.

Maar de derde verschijning van Christus aan de Zijnen is geheel andersoortig: niet in Jeruzalem, maar in Galilea; niet in een opperzaal, maar aan het strand van de zee van Tiberias onder open hemel; niet op Zondagavond, maar in de frissche ochtendkoelte van een werkdag: het „terrein der gemeene gratie...” Christus, de Opgeстане, openbaart zich hier als Koning, óók van het gewone, dagelijksche, natuurlijke leven, het „rijk der gemeene gratie”.

Wij leeren hier dat Christus' verlossingswerk niet alleen zich beperkt tot het louter geestelijke; dat Hij niet alleen de Vervuller is van onzen „zielsnood”, maar dat Hij ook het natuurlijke leven bevrijdt en ontboeit. Zijn Koninkrijk is niet beperkt tot de geestelijke dingen, maar strekt zich uit over de natuurlijke, ook de stoffelijke. Tusschen het „rijk der natuur” en het „rijk der genade” is geen tegenstelling; Christus is Koning over beide, of liever over het ééne, ondeelbare rijk der genade, dat alles omvat, en de zegeningen der „gemeene gratie” zijn uitvloeisels van Zijn „bijzondere genade”, vruchten van Zijn kruis!

Om dat aan te toonen en te bewijzen verschijnt de Opgeстане hier in Galilea aan de zee van Tiberias aan Zijn visschende en werkende discipelen, en brengt hen tot de erkenning: „het is de Heer! de Koning!”

De Opgeстане toont hier Zijn macht over het stoffelijke aarde-leven. Hij heeft door Zijn dood den vloek óók van het natuurlijke leven gebroken en door Zijn opstanding den zegen verworven. Hij is de tweede Adam, die de macht over de schepping, die de eerste Adam verspeeld had, heeft terug ontvangen. God had Adam gesteld als koning om te heerschen over alle schepselen: „weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde en hebt heerschappij over de visschen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het geëdierte dat op de aarde kruipt” (Gen. 1:28). Die heerschappij is verspeeld, en in plaats van te heerschen is de mensch onderworpen aan de krachten der natuur; met moeite kan hij zijn levensonderhoud aan den aardbodem ontwingen; in het zweet zijns aanschijns eet hij zijn brood en hij kan soms een nacht lang visschen zonder iets te vangen.

Maar nu is de tweede Adam gekomen om den vloek der zonde te overwinnen en de heerschappij over de schepping te herstellen. Dat doet Hij als Zoon des menschen in de kracht Zijner Godheid. Daarvan spreekt de achtste Psalm. Die Psalm is Messiaansch. Daar wordt gesproken over den eersten en den tweeden Adam; den mensch en den Zoon des menschen. „Hoe groot is de mensch, dat Gij zijner gedenkt! en de Zoon des men-

schen, dat is Christus, de tweede Adam, de Zoon van Adam, dat Gij hem bezoekt? Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan God, Gij hebt hem met eer en heerlijkheid gekroond. Gij doet hem heerschen over de werken Uwer handen. Gij hebt alles onder Zijn voeten gezet: schapen en ossen, alle die, ook mede de dieren des velds, het gevogelte des hemels, en de visschen der zee, hetgeen de paden der zeeën doorwandelt.”

Deze Psalm is thans vervuld! De Zoon des menschen is weer Koning der schepping: Christus, de Opgeстане!

Hoer maar hoe de brief aan de Hebreërs de heerlijkheid van den 8sten Psalm rechtstreeks betrekt op Christus na Zijn opstanding: „Wij zien Jezus met eer en heerlijkheid gekroond, die een weinig minder dan de engelen geworden was van wege het lijden des doods, opdat Hij door de genade Gods voor allen den dood smaken zou”. Maar nu heeft God Hem „met heerlijkheid en eer gekroond en Hem gesteld over de werken Zijner handen” (Hebr. 2:6-10).

Van die Koninklijke heerschappij van den Zoon des menschen, van dat herstelde koninkschap spreekt deze verschijning aan de zee van Tiberias. Voor Zijn hemelvaart wil Christus het den Zijnen duidelijk inscherpen, dat Hij Koning is óók over het natuurlijke en maatschappelijke leven; dat Hij alleen de Machtige is om den vloek uit den arbeid weg te nemen en den arbeid te zegenen.

„Deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen!”

Geen „plan van arbeid” kan ons redden uit de maatschappelijke ellende. Maar Christus alleen heeft de oplossing van het economische vraagstuk in Zijn hand.

Een nacht lang visschen wij en vangen niets. Christus staat aan den oever en ziet ons sloven „the Stranger of Galilea!” Hij roept ons toe „werpt het net aan de rechterzijde en gij zult vinden”.

Wij hebben Christus noodig, elken dag bij onzen dagelijkschen arbeid en voor ons dagelijksch brood. „Zonder Mij kunt gij niets doen”. Maar wie Hem gehoorzaamt, deelt in Zijn Koninklijke heerschappij. Die erkent Hem als den verhoogden Zoon des menschen, Heerscher óók over „het rijk der gemeene gratie”, en belijdt: „Het is de Heer”
W. N. S.

KERKELUK LEVEN

„Moet dat nu zóó?” (XIV. Slot.)

Aan het slot gekomen — want het lijkt me nu zo ongeveer voldoende — zou ik nog het volgende willen opmerken.

Het eerste is een vriendelijke waarschuwing, aan het adres van Ds D. Sikkell. Hij heeft in een enkel zinnetje terloops even opgemerkt, dat ik zijn eerste artikel niet van a tot z heb overgenomen. Neen, inderdaad niet. In de eerste plaats niet, omdat ik zoo'n extra vrijgevigheid tegenover zóóveel onbillijkheid dezen keer nu eens heb opgeschort, totdat ik zou gezien hebben, wat Ds D. Sikkell van mij zou overnemen. Tot nu toe was dat niets. Hij had zijnerzijds moeten beginnen met op die zeer speciale punten, die hij te berde bracht, precies te vertellen, wat ik beweerd had; of lezen soms alle Amsterdammers „De Reformatie”?

Maar dat is het eigenlijke niet, dat ik bedoel.

Dat eigenlijke is dit: ik heb Ds Sikkell dadelijk gezegd, dat ik niet hem speciaal beantwoorden zou (dat zou ik éen kolommetje hebben afgekund), doch over hem heen diegenen beantwoorden zou, die zijn ontboezeming gebruiken zouden — naar ik dadelijk begreep — om weer eens stemming te maken tegen „De Reformatie”, welks argumenten ze overigens, evenmin als Ds D. Sikkell, met geen vinger zouden aanroeren.

En hieraan knoopt zich dan mijn „vriendelijke waarschuwing” vast: Ds D. Sikkell had m.i. moeten bedenken, dat in een onrustigen, onzakelijken tijd, als wij beleven, een in het algemeen hangen blijvende klacht aanstands aangegeven wordt door anderen, die hun onbetaalde rekeningen er onder verstoppert, of verdruigen sentimenten er mee tot rust willen brengen.

Er is, nu ongeveer een jaar geleden, een heele golf van onreinigheid uit onzen bodem omhoog gespoeten; en dat daarvan zóó weinig is bemerkt door het volk, is te danken aan de zwijzaamheid met name van dit blad. Maar hier en daar werkt het geval nog na. Een voorbeeld slechts. Heel de geroef pers — ook Ds D. Sikkell — heeft den staf gebroken over de vuile artikelen van zekeren heer Roskam. Ik pleit hem niet vrij; maar als ik sommige bladen en sommige jongeren hoor roepen: „uit met dien man”, dan denk ik: hoeveel schuld hebben onze eigen menschen tegenover hem? Hij draafde door op grond van zakelijke waarheden (geval-Marmelstein b.v.), die „De Heraut” weigert te corrigeren. Of op grond van een nog altijd mysterieus over „De Reformatie” onwaarheid sprekend Vaz-Dias-bericht, waaromtrent ik nog steeds een zeer incorrecte houding constateer bij den zijn naam geheimhoudenden auteur en een ander, met wien hij in relatie stond en staat. Ik druk me hier en zeer zacht en zeer vaag uit. Zoo werken de ongerechtigheden van den één na bij den ander. Ik zou nog meer kunnen zeggen, in dezen, maar ik ga het stilzwijgend voorbij; want ik heb al genoeg n.

had.

En laat men n. gewalletje van v. Wat toen reeds van kwes vóórdat ik be van ons kerkelij van welke er le kroopen doorgeh van „De Reform door de daartoe durft in onze kr eelen; en dat der. Een zaak l. parigheid van g tisch. Terwilli kerken voeg ik een erg is. Maa niet beter is in

En in zulk gei dat ongeluk: da elkaar bedoeel over de Z.A.A.K. Vanwege „hooge belangen, juist g den. Wat is er v teneerden, die en de zaak zelf eenneens over b

ook laten liggen' Bedoeling.erven hier zich

vaarop Ds Sikkell „toon” onbe van al of n. te en onmachtij

lenkend auteur rige. Ik zou vr de Sikkell hebben

het zou niet „st. Daarom „stich moders zelf, als

Wie discrepantie varin onderget el over Christi

vaarop in concre twikkeld, ga z eging tot conc

de, als hij dat

we het niet ha nespreken.

En daarom be

at men op de

op mijn gemoed

de bestrijding,

berichten ook m

verhaaltjes de a

bezig is, af te le

de vraag: „moet

Wani niet wat

en blijft, is ee

Wat voor i

a een kerk, d

ijn. Tenzij de

weken zou zij

Over de „Aige

(Antw

Het wordt tijd,

taande artikelen

punten het inzie

reeds dadelijk a

leen moet, die l

als in strijd m

daarbij heb ik

slechts zijdeling

kleine „Auseina